

Települési érték, épített környezet terület:

Arany Gusztáv Általános Iskola épülete

Arany Gusztáv református lelkész kezdeményezésére 1927-ben kezdődött, egy a környéken máshol nem található impozáns iskolaépület létrehozása. A terveket a békéscsabai Belenka Mihály építőmester készítette. A neoklasszicista stílusú iskola épület 6 tanteremből, 1 tanács és díszteremből, 3 tanítói lakásból, iskolagondnoki épületből és melléképületekből állt. Az építésre kiírt pályázatot a budapesti Tömpe Károly építőmester nyerte el. Az építésben a község lakossága is aktívan részt vett. Az iskola 1928 májusában került átadásra. Azóta is az oktató-nevelő munka helyszíne községünkben.

Települési Értéktárba felvéve 2014-ben a Települési Értéktár Bizottság javaslatára.

Települési érték, természeti környezet területen:

A Liget melletti „Kúria” területén lévő idős kocsányos tölgy (*Quercus robur*), idős feketefenyő (*Pinus nigra*)

Ezek a helyi jelentőségű természeti emlékek, helyi védelem alatt állnak, id Csávás István tulajdonában lévő telken.

Településünkön csak erről a két fekete fenyőről van tudomásunk, melyeket még 1922-ben ültettek – még a mai nap is így emlegetett – „Csávás féle” háznál.

A közel 100 éves fák közül mára már csak egy maradt életben, a másikba néhány évvel ezelőtt villám csapott így sajnos életveszélyessége miatt ki kellett vágni.

Hazánkban a 19. század vége felé kezdtek telepíteni kísérleti jelleggel és elsősorban a talaj védelmére.

Települési Értéktárba felvéve 2015-ben a Települési Értéktár Bizottság javaslatára.

Települési érték, kulturális örökség területen:

Gulyás György zenepedagógus

Gulyás György 1916. április 1-jén született Köröstarcsán. Elemi iskoláinak elvégzése után Szeghalomra került, majd Debrecenbe, mint gimnazista. A középiskola után elvégezte a tanítóképzőt, 1936-39 között Békéscsabán tanítószkodott. Ez idő alatt felvételt nyert a Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskolára. 1942-ben szerzett középiskolai énektanári oklevelet, zeneszerzés-karmesteri szakon. 1945-ben javasolta a Magyar Állami Énekiskola megszervezését Tarhoson, mely a maga nemében egyedülálló volt. Elsőként valósította meg a gyakorlatban az énekes alapon történő zenei nevelést, Kodály pedagógiai koncepcióját. Gulyás György 1961-ben alapította meg Debrecenben a Bartók Béla Nemzetközi Kórusversenyt. Az ő nevéhez fűződik a Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskola debreceni tagozatának új épülete is a Nagyerdőn.

"Egy életet szántam annak bizonyítására, hogy vidékről is lehet Európával együtt lépni" - vallotta. Ebben a szellemben hozta létre 1976-ban a Békés-tarhosi Zenei Napokat. Gulyás György 1993. november 11-én hunyt el.

Települési Értéktárba felvéve 2016-ban a Települési Értéktár Bizottság javaslatára.

Települési érték, agrár- és élelmiszergazdaság területen:

Kásás hurka

A köröstarcsai kásás hurka a májas hurkák között egy különleges íz világot képvisel, mivel a tölteléket nem rizzsel hanem tengerikásával készítik, a környező településektől eltérően. Hozzávalók: sertésmáj, tokaszalonna, kukoricakása, só, fekete örölt bors. Elkészítése: Üstben megfőzzük a májat és a tokaszalonnát a többi abálni valóval együtt. Majd az abálólében megfőzzük a kását babérlevéllel, ízlés szerint 1-2 csöves erős paprikát is főznek vele. Ledaráljuk a főtt májat és tokaszalonnát, sóval borssal ízesítve a kásával jól összegegyúrjuk. 1-2 maréknyit a disznógyomráról leszedett recehártyába (szúzhártya) göngyöljük és téglatest formájúra alakítjuk. Tepsiben sütőben a többi hurkafélével és kolbással 180 fokon megsütjük.

Települési Értéktárba felvéve 2014-ben a Fehér László köröstarcsai lakos javaslatára.

Települési érték, kulturális örökség területen:

Konyeczkiné Győri Etelka festőasszony, költő, fényképész munkássága

Etuska néni 1898. szeptember 4-én született Köröstarcsán.

Több mint fél évszázadon keresztül művelte az édesapjától, Győri Károlytól tanult mesterségét, a fényképezetet. Hihetetlen tudásvágya és alkotói ösztöne révén, könyvekből, megfigyelés után és az otthoni gyakorlás során tanulta meg az olajképek festésének technikáját. Az évtizedek alatt több száz páratlan festményt alkotott, megörökítette szülőhelye korabeli életét és lakóit. Festett csendéletet, tájképet, zsánerképet (életkép), portét és önarcképet. Kivételes művészi tehetsége a költészetben is alkotásra ösztönözte, verseket, regényeket, színműveket, aforizmákat is írt. Életének 85. évében, 1983.március 11-én hunyt el.

Települési Értéktárba felvéve 2014-ben a Települési Értéktár Bizottság javaslatára.

Települési érték, épített környezet terület:

Köröstarcsa Község Önkormányzatának épülete, volt Petneházy villa

Az eklektikus stílusban épült magán villát 1929-ben építtette a Petneházy család. A két szintes épület jellemzője a szimmetrikus tagolás, a különböző építészeti stíluselemek alkalmazása. A párkányok, kőkorlátok, pilaszterek díszítő elemként való tobzódása homlokzaton, amely az épület karakterét meghatározó harmóniát sugározva teszi impozáns megjelenésűvé, a nem túl nagy méretű villát. Az épületet az 1950-es években államosították, azóta Községháza ként funkcionál.

Települési Értéktárba felvéve 2014-ben a Települési Értéktár Bizottság javaslatára.

Települési érték, természeti környezet területen:

Sárga erdei tulipán (*Tulipa sylvestris*)

A Sárga erdei tulipán Magyarországon szinte egyáltalán nem található meg, Dél Európában és Nyugat-Európa egyes országaiban őshonos, vadon élő növény.

„Ez a mediterrán régióban őshonos, kifejezetten kecses megjelenésű hagymás évelő, keskeny formájú virágokat hoz, melynek tojásdad, hegyes végű lepelleveli nemegyszer halványzöld csíkkal árnyaltak. A sárga virágok rendszerint egyesével, legfeljebb kettesével nyílnak a 25-40 cm magas szárazon. Kedveli a termékeny, jó vízelvezetésű, meszes talajt, s a napos, félárnyékos fekvést.”

Köröstarcsa környékén a gerebcsényi legelők szélén és a Ligetben találtuk a tulipánok élőhelyét.

Települési Értéktárba felvéve 2016-ban a Települési Értéktár Bizottság javaslatára.

Települési érték, természeti környezet területen:

Százéves kert-Liget

A köröstarcsai Liget, valamikor Százéves kert, Petneházy Ferenc Emlékkert egykor a Petneházy villa részeként szolgált. Jelenleg a község parkja, nyári szórakozó helye. A Ligetben közel száz éves kocsányos tölgyek, vadgesztenyefák, gyertyán és juharfák, ritka virágok jelentik a megőrzendő természeti környezetet. Bejáratánál Kovács András fafaragó és fiai által készített székelykaput állítottak 1997-ben.

Települési Értéktárba felvéve 2014-ben a Települési Értéktár Bizottság javaslatára.

Települési érték, épített környezet terület:

Köröstarcsai Tájház

A Tájház az 1900 –as évek elején épült, a közép magyar, alföldi háztípusba tartozik. A ház a telekhatáron áll az utca felé előkerttel. Nyeregtetős, szarufás tetőszerkezetű, cseréppel fedett, téglaromzatú és téglapilléres tornácú ház. A hajópadlós szobák, az egykor spalettás, rézkilincses ablakok, a szépen faragott ajtók, a szoba-konyha-szoba-kamra, benne mélykamrás kialakítás, az épület egykori módosságát is jelképezi.

Jelenlegi berendezése a Köröstarcsáért Barátok Egyesülete Helytörténeti Gyűjteménye.

Települési Értéktárba felvéve 2014-ben a Települési Értéktár Bizottság javaslatára.

Települési érték, kulturális örökség területen:

Vén Márkus legendája

Arany János: A hamis tanú című költeménye 1852-ben keletkezett. Témáját az Új Magyar Múzeum 1851. évi számában található Szabó Károly: A magyar helynevekről című írása adta,

amelyben részletesen leírja a tarcsai nép ajkáról, általa jól ismert határper mondát, amelyben az öreg Márkus hamisan esküszik a ladányi földre. A valódi határper 1782 augusztusában zajlott Köröstarcsa és Körösladány települések között.

Települési Értéktárba felvéve 2014-ben a Települési Értéktár Bizottság javaslatára.

Települési érték, épített környezet területen:

Helyi építészeti értékeket hordozó épületek: ligeti Pavilon, református Parókia, Kossuth téri volt üzletsor, Kossuth út 19, 21,13,11,10. számú lakóházak, Petőfi út 4. számú lakóház, Kálvin út 13 számú és a Holtkörös út 7 számú lakóházak.

A település sajátos jellegének megőrzése érdekében helyi védelemben részesítendő épületeink reprezentálják az egykori népi építkezést Köröstarcsán. Helyi értéként kiemelt épületeink, a község legkorábbi halmazos település szerkezetében találhatóak. A zezugos utcák, a későbbi betelepülésekkel sakktáblás szerkezetű utcákkal bővültek. A XX. század közepe táján bekövetkező gazdasági-társadalmi átalakulás, ízlésbeli átalakulás megváltoztatta a falu arculatát.

Települési Értéktárba felvéve 2015-ben a Települési Értéktár Bizottság javaslatára.

Települési érték, természeti környezet területen:

Fekete nyárfa a Körös árterén

A Körös-Maros Nemzeti Park Igazgatóság természetvédelmi őre, Óze Péter találta meg a gigantikus méretű három törzsből összenőtt fát, melynek minimális törzskörmérete 1010 cm. Ezzel a mérettel ez a fa a legméretesebb Békés megyében és az ország legnagyobb fái között a harmadik. Megközelíthető Köröstarcsa felől a bal oldali gáton haladva 6,5 km-re a gáttól kb. 60 m-re az árterén.

Települési Értéktárba felvéve 2014-ben a Települési Értéktár Bizottság javaslatára.

Települési érték, turizmus és vendéglátás területen:

Hal és Falunapok

2016-ban tizedik alkalommal került megrendezésre a köröstarcsai Hal és Falunapok.

A szervezők minden évben igyekeznek változatos programokkal, kulturált kikapcsolódási lehetőségekkel kedveskedni a falu lakosainak, a testvértelepülésekről érkezőknek és az elszármazott köröstarcsaiaknak.

A rendezvény második napján a gasztronómiáé a főszerep. Az aktív időtöltést kedvelői számára kellemes kikapcsolódást biztosít a Hal- és Tájjellegű ételek főzőversenye, a pálinkák és sütemények versenye. A legjobb díjazott ételek között szerepelt már a Körösi halászlé, a pacal pörkölt, a lecsó, a csorbaleves és a hal gyros is.

Települési Értéktárba felvéve 2015-ben a Települési Értéktár Bizottság javaslatára.

Települési érték, kulturális örökség területen:

Köröstarcsai Képeslapgyűjtemény

A Köröstarcsa múltját bemutató képeslapgyűjtemény közel 115 féle képen mutatja be az egykori és jelenlegi települést. A legrégebbi 1898. nov. 11 lett postára adva Budapestre, és a megáradt Köröst ábrázolja.

A jelenleg közkinccsé tett képeslapgyűjtemény Komócsin Imre, Marti Imre, és Fazekas István gyűjtők tulajdona.

Települési Értéktárba felvéve 2014-ben a Települési Értéktár Bizottság javaslatára.

Települési érték, kulturális örökség területen:

A református temető kopjafái és angyalos síremlékei

A református temető sírjelei között kiemelkedő helyet képviselnek a településünkre jellemző kopjafák. Ezek a fából faragott hasáb alakú sírjelek, nagy része több mint százéves így épen maradt nem fordul elő közöttük. A települési értékek közé felvett két kopjafa 115 éves, jellegzetes hasáb alakja, valamint a férfi és női elhunytat megkülönböztető kontyolt és laposra csapott faragásban végződő teteje még jól megfigyelhető.

Temetőnk sírjelei között különlegességet képviselnek a sírköveken elhelyezett szobrok. Az imádkozó kisangyalka szobor 100 éve kisgyermekként elhunytak örök álmát őrzi. A temető bejáratához közeli ember nagyságú ülő angyal pedig 80 éve elhunytak örök nyugalomát vigyázza.

Települési Értéktárba felvéve 2015-ben a Települési Értéktár Bizottság javaslatára.

Települési érték, épített környezet terület:

Református Templom

A község jelenlegi temploma 1794-96-ban épült, Fischer Ágoston építómester tervei alapján, provinciális barokk stílusban. Tornyának megmagasítása 1859-ben készült. Az egyhajós három bejáratú, egyenes lezáródású, homlokzat előtti toronnyal rendelkező belső térben két karzat, szószék valamint copf stílusú stallum, és padok találhatóak. Orgonája 1854-ben készült. Tornyában Éberhardt Henrik pesti harangöntő 317 kg-os harangja szól.

Települési Értéktárba felvéve 2014-ben a Települési Értéktár Bizottság javaslatára.

Települési érték, kulturális örökség területen:

Szabó Károly történész, bibliográfus

Szabó Károly Köröstarcsán született 1824. december 14-én. Történész, bibliográfus, egyetemi tanár, műfordító, valamint a Magyar Tudományos Akadémia tagja volt.

Életművének legmaradandóbb alkotása a RÉGI MAGYAR KÖNYVTÁR, könyvészeti irodalmunk nélkülözhetetlen alapműve, mely a magyar könyvészetet sorolja fel 1890. augusztus 31-én Kolozsváron érte utol a halál 66 éves korában, sírja a Házsongárdi Temetőben fekszik.

Köröstarcsán 2002-ben vette fel a nevét a Művelődési Ház-és Könyvtár. A Köröstarcsáért Barátok Egyesülete emléktáblát állított tiszteletére, melynek domborművét Baji József helyi alkotó készítette.

Települési Értéktárba felvéve 2016-ban a Települési Értéktár Bizottság javaslatára.

Települési érték, ipari és műszaki megoldások területen:

Köröstarcsai Szikvízgyártás

A szikvíz , közismerten szóda: nyomás alatt lévő szénsavas ital. Magyarországon való gyártását Jedlik Ányos dolgozta ki. Maga a szikvíz szó onnan ered, hogy a szódavíz készítéséhez felhasznált szénsavat tévesen a sziksóval azonosították. 2013-ban a szikvíz bekerült a Magyar Értéktárba ma már Hungarikum.

Az I. Köröstarcsai Szikvízgyár az 1800-as évek végétől Bernáth Gusztáv, Bernáth József, Bernáth Józsefné nevéhez kötődik.

Településünkön több kisiparos is foglalkozott szódagyártással. A jelenlegi szikvíz üzemet Puskás László és családja 1978 november 1-én vette meg Zöld Jánostól és feleségétől, és azóta is üzemelteti.

Települési Értéktárba felvéve 2015-ben a Települési Értéktár Bizottság javaslatára.

Települési érték, agrár- és élelmiszergazdaság területen:

Vándorló méhészet

A vándorméhészkedés azt jelenti, hogy a méhész egyik helyről a másikra költözteti méheit, telephelyet vált évente többször is. Célja az elvehető mézfölösleg növelése, fajtamézek termelése, a méhsűrűség kiegyensúlyozása, vagy beporzásra szállítás.

A vándorméhész elsőként repcemézet, majd akácmézet, selyemkórómézet, végül napraforgómézet, azaz vegyes virágmézet perget, bejárva a Köröspartot, a Nyírséget, az Északi- Középhegységet, a Kiskunságot, Viharsarkot majd végül hazatér.

Köröstarcsán jelenleg 23 méhész van, ebből 20 vándorméhész. Vannak, akik csak 20-30 méhcsaládot tartanak, de van olyan méhész is, aki 300 méhcsaláddal rendelkezik. Településünkön így több mint 2000 méhcsalád van. Visszaemlékezve Szőke Zsiga bácsira, Endrődi Gyula bácsira, Vári Bálint bácsira, Wagner Márton bácsira, akik sokkal kevesebb méhcsaládot tartottak, mint a mai méhészek mégis biztosította a megélhetésüket. Akkoriban összefogva több méhész vándorolt együtt.

Legidősebb méhészünkre is büszkék vagyunk Fehér Gyuri bácsira, aki már a 90. évet is betöltötte és a mai napig úzi mesterségét, számos tarcsai méhész nála kezdte elsajátítani ezt a hivatást.

Települési Értéktárba felvéve 2015-ben a Települési Értéktár Bizottság javaslatára.